Vieremä, Sonkajärvi, Kajaani 2023

Kurvilanmäen tuulivoimapuiston sekä ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen Kurvilanmäelta Vuolijoen sähköasemalle– arkeologinen inventointi

Hans-Peter Schulz 24.10.2023
päivitetty 3.5.2024

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Pohjois-Savossa Vieremän ja Sonkajärven Kurvilanmäen tuulivoimapuiston suunnittelualueella sekä siihen liittyvällä Vuolijoen sähköasemalle johtavalla ulkoisella sähkönsiirtolinjauksella. Työn tilaajat ovat wpd Finland Oy ja FCG Finnish Consulting Group Oy. Maastotyön suorittivat FM/MA Hans-Peter Schulz 24.-29.9.2023, sekä FM Stephan Schulz (Gis-sovellukset maastossa), yht. 9,5 henkilötyöpäivää.

Hankealue sijoittuu Vieremän kunnan koillisosaan Vieremän keskustaajamasta noin 14–24,5 km koilliseen sekä Sonkajärven kunnan luoteisosaan noin viiden kilometrin etäisyydelle Sukevan taajamasta ja Sonkajärven keskustaajamasta noin 20–34 km luoteeseen. Kurvilanmäen tuulivoimapuiston pinta-ala on noin 5 200 ha, josta Vieremälle sijoittuu noin 4 200 ha ja Sonkajärvelle noin 1 000 ha Alueelle suunnitellaan enintään 46 tuulivoimalaa. Suunniteltu ulkoinen sähkönsiirtolinjaus kulkee Kurvilanmäen hankealueelta suoran pohjoiseen Vuottolahden suuntaan Fingridin Järvilinjan (400+110 kV:n Nuojuankangas-Huutokoski) rinnalla sen itäpuolella (VE1) tai länsipuolella (VE2); linjan pituus on noin 30 km (VE1 ja VE 2 yhteensä 60 km).

Tuulivoimapuiston hankealueelta ei tunnettu muinaisjäännös- tai kulttuuriperintökohteita ennen inventointia 2023. Ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen vaikutusalueelta tunnettiin 2 muinaisjäännöskohdetta, tervahauta Kajaani Palojoki, tunnus 1000040486, ja tervahauta Kajaani Rytijoki, tunnus 1000040487. Sähkönsiirtolinjauksen lähettyviltä (100–500 m) on muinaisjäännösrekisteriin merkitty 4 tervahautaa, lisäksi 3 tervahautaa on merkitty peruskartalle.

Inventoinnissa 2023 löytyi yksi uusi muinaisjäännös (no. 4 Viitamäki tervahauta) sekä 7 muuta kulttuuriperintökohdetta* – 6 yksinäistalon jäännöstä (rakennusten perustuksia, kiviaitoja ja viljelyraunioita) ja yksi kämpän jäännös. Ulkoisen sähkönsiirtolinjan vaikutusalueella sijaitsevia 2 tervahautaa ei tarkistettu, sillä niitä on kartoitettu eri inventoinneissa 2020, 2021 ja 2023.

*Hankkeella voisi olla vaikutusta kahteen muinaisjäännöskohteeseen, kohde **9** (Rytijoki tervahauta tunnus 1000040487) sijaitsee ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen VE1 alla ja kohde **10** (Palojoki tervahauta tunnus 1000040486) sijaitsee ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen VE2 alla.* Kohteet on otettava huomioon ilmajohdon pylväiden sijoittelussa.

*Kuopion museon on arvioinut 4 muuta kp-kohdetta (Kuohunmäki, Talvimäki pohjoinen, Parilammit ja Karsikkomäki) muiksi kohteiksi, kohteet ovat siten tällä statuksella mj-rekisterissa.

Sisällysluettelo

1. Perustiedot....2
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät....3
2.1. Esiselvitys....3
2.2. Maastoinventointimenetelmä....3
3. Maisema, topografia ja geologia....9
3.1. Valokuvat ja maastokuvaukset....9
3.2. Geologia....22
4. Alueen aiempi maankäyttö....25
5. Tulokset....27
6. Yleiskartat....28
7. Kohdeluettelo....30
8. Kohdetiedot....30
9. Aineistoluettelo....54

Kansikuva: Kylmämuurattu kiviuuni Pappilanmäellä.

1. Perustiedot

Inventointialue: Vieremän ja Sonkajärven Kurvilanmäen tuulivoimapuiston suunnittelualue, alueen kokonaispinta-ala on noin 5 200 ha, josta Vieremälle sijoittuu noin 4 200 ha ja Sonkajärvelle noin 1 000 ha; sekä siihen liittyvä Vuolijoen sähköasemalle johtava ulkoisen sähkönsiirtolinjaus.
Tilaajat: wpd Finland Oy ja FCG Finnish Consulting Group Oy.
Hankeomistaja: wpd Finland Oy j
Inventoinnin laji: Osainventointi
Kenttätyöaika: 24.-29.9.2023,, yhteensä 9,5 kenttätyöpäivää
Karttanumerot: TM35-lehtijako Q5122L, Q512R, Q5121R, Q5121L; 1:50 000 Q
vanha yleislehtijako, **3342** 02, 03, 05, 06; **3431** 01, 02, 04, 05
Korkeus: n. 150 - 231 m mpy (tuulivoimapuisto), 145 -180 (ulkoinen sähkönsiirtolinja)
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Kopio raportista: Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Kainuun museo (digitaalinen kopio)
Inventointilöydöt: -
Aiemmat löydöt:
Aiemmat tutkimukset: Olli Soininen, Sonkajärven kuntainventointi 1990
Oili Räihälä Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan länsiosien kulttuuriperintöinventointi 2013
Hanna Kelola-Mäkeläinen 2015 Kajaani, kulttuuriperintöinventointi 2015
T. Jussila & al. 2020. VAALA - JOROINEN, voimajohtolinjan – Järvilinjan – arkeologinen inventointi
H.-P. Schulz inventointi 2021. Kajaani_Katajamäen tuulivoimapuisto.

Kartta 1. Suunnittelualue violettina, ulkoinen sähkönsiirtolinjaus merkitty tummalla viivalla. MJ-rekisteriin merkityt kohteet oranssina pisteinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:250 000, 9/2023.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Wpd Finland Oy suunnitellee Wpd Finland Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Vieremän ja Sonkajärven kuntiin. Hankealue sijoittuu Vieremän kunnan koillisosaan Vieremän keskustaajamasta noin 14–24,5 km koilliseen sekä Sonkajärven kunnan luoteisosaan noin viiden kilometrin etäisyydelle Sukevan taajamasta ja noin 21 kilometrin etäisyydelle Sonkajärven keskustaajamasta noin 20–34 km luoteeseen. Kurvilanmäen tuulivoimapuiston pinta-ala on noin 5 200 ha, josta Vieremälle sijoittuu noin 4 200 ha ja Sonkajärvelle noin 1 000 ha Alueelle suunnitellaan enintään 46 tuulivoimalaa. Suunniteltu ulkoinen sähkönsiirtolinjaus kulkee Kurvilanmäen hankealueelta suoran pohjoiseen Vuottolahden suuntaan Fingridin Järvilinjan (400+110 kV:n Nuojuankangas-Huutokoski) rinnalla sen itäpuolella (VE1) tai länsipuolella (VE2); linjan pituus on noin 30 km (VE1 ja VE 2 yhteensä 60 km).

Tuulivoimapuiston hankealueelta ei tunnettu muinaisjäännös- tai kulttuuriperintökohteita ennen inventointia 2023. Ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen vaikutusalueelta tunnettiin 2 muinaisjäännöskohdetta, tervahauta Kajaani Palojoki, tunnus 1000040486, ja tervahauta Kajaani Rytijoki, tunnus 1000040487. Sähkönsiirtolinjauksen lähettyviltä (100–500 m) on muinaisjäännösrekisteriin merkitty 4 tervahautaa, lisäksi 3 tervahautaa on merkitty peruskartalle.

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustui lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin ja Museoviraston ylläpitämän rekisteriportaalin tietoihin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytettiin eri aineistoja, joiden avulla tunnistettiin muinaisjäännösten sijainnin kannalta otolliset alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli ja laserkeilausaineiston pistepilviaineisto sekä osittain museoviraston Lidark-aineisto. Laserkeilausmenetelmä tuottaa tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja menetelmän avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsittiin topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen avulla. Alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla arvioitiin kohteiden säilyneisyyttä ja maankäytön vaikutuksia mahdollisiin muinaisjäännöksiin. Vanhin laadittu inventointialueen kattava peruskarttasarja on vuosilta 1962–1964.

2.2. Maastoinventointimenetelmä

Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimalapaikat 200 m:n säteellä, olemassa olevat tiet noin 30–50 leveällä vyöhykkeellä maastosta riippuen. Ulkoiset sähkönsiirtolinjaukset inventoitiin 200–250 m leveällä vyöhykkeellä sekä sähköasemien alueet ja niiden lähiympäristö. Muut hankealueen sisällä olevat arkeologisesti otolliset alueet kuten kuivat kankaat ja kallioalueet inventoitiin myös. Maaperää tarkastettiin pääosin ojien leikkauksista, rakenteiden syntytapaa ja ikää selvitettiin kairaamalla. Laajempia hiekka-alueita ei tarkastetuilla paikoilla juuri esiinny, ja maasto on pääosin hyvin kivikkoista, koekuoppia tehtiin vain muutamia Sikokankaan pohjoisella tasanteella. Havaitut muinaisjäännökset ja myös joitakin muita ihmisen aikaansaamia moderneja rakenteita valokuvattiin. Suunniteltuja rakentamisen alueita valokuvattiin ja niistä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä.

Kartta 2. Yleiskartta, tuulivoimapuiston hankealueen raja merkitty paksulla violetilla viivalla. Ulkoiset sähkönsiirtolinjat vihreällä katkoviivalla (VE1) ja violetilla katkoviivalla (VE2) sekä mustalla reunaviivalla (buffer100 m). Myllykankaan tvp (2023) tummansinisellä katkoviivalla ja Katajamäen tvp (2021) vihreällä viivalla. Kuntarajat ohuin violetein viivoin. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n maastokarttarasteri 1:100 000, 9/2023.

Kartta3. Yleiskartta, tuulivoimapuiston hankealueen raja merkitty paksulla violetilla viivalla. Ulkoiset sähkönsiirtolinjat vihreällä katkoviivalla (VE1) ja violetilla katkoviivalla (VE2) sekä mustalla reunaviivalla (buffer100 m). Myllykankaan tvp (2023) tummansinisellä katkoviivalla. Kuntarajat ohuin violetein viivoin. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n maastokartat 1:50 000 9/2023.

Kartta 4. Ortokuva. Hankealueen raja merkitty liilalla viivalla. Ulkoiset sähkönsiirtolinjat vihreällä katkoviivalla (VE1) ja liilalla katkoviivalla (VE2) sekä mustalla reunaviivalla (buffer100 m). Myllykankaan tvp:n raja (2023) tummansinisellä katkoviivalla. Kuntarajat violetein viivoin. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n orto-kuvat 9/2023.

Kartta 5. Ulkoinen sähkönsiirtolinjaus, pohjoisosa. VE1 vihreällä katkoviivalla ja VE2 violetilla katkoviivalla; molemmat mustalla reuna-viivalla (buffer100 m). Katajamäen tvp:n raja (2021) vihreällä viivalla, Myllykankaan tvp:n raja (2023) tummansinisellä katkoviivalla. Inventoidut alueet vihreinä. MV:n rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n maastokarttarasteri 1.50 000 ja ortokuvat, 9/2023.

Kartta 6. Ulkoinen sähkönsiirtolinjaus, eteläosa. VE1 vihreällä katkoviivalla ja VE2 violetilla katkoviivalla; molemmat mustalla reuna-viivalla (buffer100 m). Hankealueen raja violetilla viivalla, Katajamäen tvp:n raja (2021) vihreällä viivalla, Myllykankaan tvp:n raja (2023) tummansinisellä katkoviivalla. Inventoidut alueet vihreinä. MV:n rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n maastokarttarasteri 1.50 000 ja ortokuvat, 9/2023.

3. Maisema, topografia ja geologia

3.1. Valokuvat ja maastokuvaukset

Volonpera
Jutkulanpera
Järvenpää
Saarisenmäki
Kuohumäki
Kurvilanmäki
Niskasuo
Pannilanmäki
Pulkanmäki
Suurisuo
Saarisuo
Heinasuo
Kiimasuo
Pitkäkangas
Hukkasenaho
Honkamäki
Ruokosuo
Tihilankangas
Kangaskoski
Jutkulansuo
Matosalo
Kortee
Hyvola
Turula
Nayhala
Mäntylä
Kiivikkokangas
Leipäkangas
Nimetönsuo
Pulasteenumpi
Rimpisuo
Rimpisuonkangas
Honkapirtin kämppä
Suomäki
Leivänäki
Alasuo
Kaarnekallio
Kouvomäki
Rusvakangas
Kurvilanmäki
Virtasuo
Viitala
Kangaskoski
Jänkäkangas
Lankisuo
Kuusela
Kosola
Palokangas
Hyvola
Kota
Kaitsikkosuo
Volonmäki
Susisuo
Palkyasuo
Mörkövaara
Talajoki
Ruokosuo
Teerisuo
Lemiärvi
Ruostesuo
Vahtimäensuo
Valimäki
Kallosuo
Automäki
Pitkäluossuo
Heapuselkä
Kaelnursuo
Svenskkangas
Aussuo
Pamamäki
Sammakkomäki
Topinaho
Lehmisuo
Honkuansuo
Saunakangas
Hiekkalehto
Akkasenaho
Pitkäsuo
Ruokoniemi
Saarisuo
Tohlanrikorpi
Pajamäki
Kuohumäki
Kuusela
Matala
Pykäläkko
Kemikaloitusasemat
Kohisevaniemi
Kota
Kuusela
Kosola
Palokangas
Hyvola
Turula
Kortee
Nayhala
Hyvola
Hyvola
Pöyrölä
Hyvola
Oinola
Pykäläkko
Valimäki
Turvealue
Turvetuotanto
Kaitsikkosuo
Volonmäki
Susisuo
Palkyasuo
Mörkövaara
Mäntylä
Kiivikkokangas
Talajoki
Honkapirtin kämppä
Suomäki
Leivänäki
Alasuo
Kaarnekallio
Kouvomäki
Rusvakangas
Kurvilanmäki
Virtasuo
Viitala
Kangaskoski
Jänkäkangas
Lankisuo
Kuusela
Kosola
Palokangas
Hyvola
Kota
Kortee
Nayhala
Hyvola
Turula

Kartta 8. Yleiskartta. Kuvauspisteet turkoosina kolmiona. Tuulivoimapuiston hankealueen raja on merkitty violetilla viivalla, Ulkoiset sähkönsiirtolinjat vihreällä katkoviivalla (VE1) ja violetilla katkoviivalla (VE2) ja molemmat mustalla reunaviivalla (buffer 100 m). Myllykankaan tvp:n raja (2023) mustalla katkoviivalla. Kuntarajat mustana viivana. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n maastokartat 1:100 000 9/2023.

Hankealue:

Kuva 1. Voimalapaikat VE1 38 ja VE2 33 hankealueen kaakkoisreunalla, luoteeseen.

Kuva 2. Voimalapaikat VE1 37 ja VE2 32 hankealueen Kaakkoisosassa, luoteeseen.

Kuva 3. Muinainen kivinen törmä Holipuron laakson lounais-reunalla, länteen.

Kuva 4. Holinpuron laakson koillinen törmä, luoteeseen.

Kuva 5. Autiolehdon avohakattu jyrkkä lounaisrinne, pohjoiseen.

Kuva 6.Voimalapaikat VE1 34 ja VE2 29 Vanhan Kuohu-mäen pohjoispuolella.

Kuva 7. Voimalapaikat VE1 33 ja VE2 28 Ison Sammakkolammen eteläpuolella, kaakkoon.

Kuva 8. Voimalapaikat VE1 35 ja VE2 30 Korteperällä, luoteeseen.

Kuva 9. Voimalapaikat VE1 27 ja VE2 23 Hortuansuolla, länsiluoteeseen.

Kuva 10. Voimalapaikat VE1 28 ja VE2 24 Rimpisuonkankaalla, etelään.

Kuva 11. Lintupuron Nahkakoski lounaaseen.

Kuva 12. Lintupuro metsätien sillalta pohjoiseen.

Kuva 13. Voimalapaikat VE1 29 ja VE2 25 Lehmisuon pohjoislaidalla.

Kuva 14. Lintupuro tulvimassa Tervaskankaan länsipuolella.

Kuva 15. Voimalapaikat VE1 32 ja VE2 27 Tervaskankaan länsirinteellä.

Kuva 16. Voimalapaikat VE1 22 ja VE2 19 Kiimasuon lounaispuolella, länteen.

Kuva17. Voimalapaikat VE1 23 ja VE2 20 Kiimasuon etelä puolella, lounaaseen.

Kuva 18. Voimalapaikat VE1 21 ja VE2 18 Löytösuon eteläpuolella, pohjoiseen.

Kuva 19. Voimalapaikat VE1 16 ja VE2 15 Löytömäen länsirinteellä, pohjoiseen.

Kuva 20. Lehto Kiimasuon koillispuolella.

Kuva 21. Voimalapaikka VE2 22, luoteeseen.

Kuva 22. Räme Leipäkankaan itäpuolella.

Kuva 23. Pullastenmäen kallioaluetta.

Kuva 24. Voimalapaikat VE1 18 ja VE2 7 Pullastenrimmin koillispuolella, pohjoiseen.

Kuva 25. Vatasenahon lounaisrinne, pohjoiseen.

Kuva 26. Voimalapaikka VE1 19 Kurvilanmäen länsirinteellä, pohjoiseen.

Kuva 27. Kurvilanmäen avohakattu lakialue, länteen

Kuva 28. Kurvilanmäen luoteisrinne Kurvilanlammen suuntaan.

Kuva 29.Tie Talvimäellä, itään.

Kuva 30. Alasuon itäpuoli, itään.

Kuva 31. Voimalapaikat VE1 6 ja VE2 5 Koukkumäen pohjoispuolella, edessä laavu.

Kuva 32. Voimalapaikka VE2 9 Jutkulanlammen pohjois-puolella, pohjoiseen.

Kuva 33. Voimalapaikat VE1 ja VE2 4 Sikokankaalla, lounaaseen.

Kuva 34. Voimalapaikat VE1 1 ja VE2 1 hankealueen luoteisrajalla koilliseen.

Kuva 35. Voimalapaikka VE2 2 hankealueen länsirajalla. koilliseen.

Kuva 36. Parilammit, pohjoinen lampi, etelään.

Kuva 37. Voimalapaikka VE2 6, kaakkoon.

Kuva 38. Voimalapaikka VE2 7 Nimetönmäellä, pohjoiseen.

Kuva 39. Metsätie Sikomäen pohjoispuolella, kaakkoon.

Kuva 40. Voimalapaikka VE1 9 Vesakkoaholla, kaakkoon.

Kuva 41. Voimalapaikat VE1 10 ja VE2 10 Tammikankaan eteläpuolella, kaakkoon.

Kuva 42. Karsikkamäen eteläisen peltoalueen (avohakattu) Kiviaita, lounaaseen.

Kuva 43. Karsikkomäen pohjoisen pellon kiviaita- ulkopuoli on hakattu, pohjoiseen.

Kuva 44. Voimalapaikka VE1 11 Susipuron pohjoispuolella, kaakkoon.

Kuva 45. Voimalapaikat VE1 12 ja VE2 12 hankealueen koillisnurkassa, luoteeseen.

Kuva 46. Kangas Pulkanmäen luoteispuolella.

Kuva 47. Virsumäen Alapihan talo.

Kuva 48. Virsumäen talo.

Kuva 49. Virsumäen vanhoja rakennuksia tien varrella.

Kuva 50. Voimalapaikka VE1 26 Viitasuon länsipuolella, koilliseen.

Kuva 51.Karhunlehdon rehevähköä kuusikkoa.

Kuva 52. Purnumäen laki, länteen.

Kuva 53. Jutkulanjoki Niskasuon eteläpuolella, länteen.

Kuva 54. Jutkulanjoki Saunasuon länsipuolella, koilliseen.

Kuva 55. Pappilanmäen avohakattu etelärinne, länteen

Kuva 56. Voimalapaikat VE1 15 ja VE2 14 Pappilanmäellä, kuvattu etelään.

Kuva 57. Voimalapaikat VE1 14 ja VE2 11 Pappilanmäen länsipuolella, lounaaseen.

Kuva 58. Pappilansuon turvetuotantoalue, länsilohko, kuvattu kaakkoon.

Sähkönsiirtolinjaus:

Kuva 59. Linjan eteläpää Saarisuolla, etelään.

Kuva 60. Linjaus VE1 Viitamäen kohdalla, etelään.

Kuva 61. Linjaus VE2 Viitamäen kohdalla, pohjoiseen.

Kuva 62. Linjaus VE2 Saunalehdon kohdalla, luoteeseen.

Kuva 63. Linjaus VE2 Susipuron pohjoispuolella, luoteeseen.

Kuva 64. Linjaus VE2 Ahosuon kohdalla, luoteeseen

Kuva 65. Linjaus VE1 Kortesuon länsipuolella, etelään. (kuvauspaikka 65 puuttuu kartalta)

Kuva 66. Linjaus VE2 Vuottojoen pohjoispuolella, pohjoiseen.

Kuva 67. Linjaus VE2 Tienhaarankankaalla, pohjoiseen.

Kuva 68. Vuolijoen sähköasema, itään.

3.2. Geologia

Suunnittelualue sijaitsee itäisen Suomenselän sekä Vaara-Karjalan luoteisosan muodostamalla vedenjakajan eteläpuolella. Hankealue ja ulkoiset sähkönsiirtoreitit sijaitsevat erittäin vanhalla kallioperä- alustalla, jonka ikä on arvioltaan noin 2 800 milj. vuotta. Kallioperä on lähes kauttaaltaan arkeeisiin kivilajeihin kuuluvaa raitaista migmatiittia tai granitoidia, Sukevan tienoilla, on myös pienalaisia gabro-, anortosiitti- ja peridotiitti-esiintymiä. Hankealueen maaperä koostuu pääosin mannerjäätikön alla syntyneestä sekalajitteista pohjamoreenipatjasta, jonka päällä on alavissa kohteissa eri paksuisia turvekerroksia.,

Tuulivoimapuiston hankealue ja sähkönsiirtolinjauksen eteläosa sijoittuvat Vuoksen vesistöalueelle. Sähkölinja pohjoisosa kuuluu Oulunjoen valuma-alueeseen. Vedenjakaja kulkee Kajaanin ja Sonkajärven rajan tuntumassa, rajasta 1 – 2 km pohjoiseen..

Vedenjakajan eteläpuolella sijaintikorkeus on 160–230 m. Kun mannerjäätikkö vetäytyi alueelta noin 10 400 – 10 100 vuotta sitten, paljastui heti kuivaa maata, korkein ranta alueella on noin 170 m mpy. Hankealueesta suurin osa on supra-akvaattista, vain pieni osa sen pohjoisrajan tuntumassa oli vedenpeittämää. Sähkönsiirtolinjaus kulkee korkeudella 180–150 m mpy. Pohjoinen osuus Kajaanin puolella oli aluksi veden peittämä.

Hankealueen eteläosassa, Kuohunmäen ja Svenskilänmäen välissä on jääkauden loppuvaiheessa syntynyt sulamisvesiuoma. Mäkien välissä on ilmeisesti vanha kallioperän ruhje. Laakson kaakkoispässä on viuhkamaiset virtauskerrostumat, jotka näkee hyvin laserkeilausaineiston rinnevarjosteessa.

Kartta 9. Alueen eteläosassa oleva sulamisvesilaakso. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste 2 m DEM 1:20 000, 9/2023.

Tuulivoimapuiston hankealueella on vain niukasti vesistöjä; muutama pieni lampi ja puro. Sähkönsiirtolinjaus ylittää hankealueen pohjoisrajalla Talasjoen ja pohjoisempana Vuottojoen.

Hankealue on suurimmaksi osaksi metsätalouskäytössä, Pappilanmäen itäpuolella on kaksi turvetuotanto-aluetta, jotka sijaitsevat pääosin hankealueen ulkopuolella. Ainoat nykyään maatalouskäytössä olevat alueet ovat Talvimäen ja Kallioharjun talojen pienet pellot ja niityt.

Sähkönsiirtolinjaukset sijoittuvat pääosin metsätalousalueille, ne kulkevat myös kolmen luonnontilassa olevan suon yli (Ahosuo, Kortesuo-länsiosa ja Joutensuo).

Kartta 10. Korkein ranta Keski-Suomessa, Hankealue on merkitty violetilla laatikolla.
(H.-P. Schulz 2014 ja 2020, modifioitu eri lähteiden mukaan)

Kartta 11. Korkeusvyöhykkeet (130 – 200 m mpy). Tuulivoimapuiston hankealueen raja on merkitty violetilla viivalla, kuntarajat mustalla viivalla. MML 2023.

Kartta 12; yleiskartta. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste 2 m DEM 1:20 000, 9/2023. Tuulivoimapuiston hankealueen raja on merkitty violetilla viivalla. Ulkoiset sähkönsiirtolinjat VE1 vihreällä katkoviivalla ja VE2 violetilla katkoviivalla; molemmat mustalla reunaviivalla (buffer100 m). Harju keltaisena. Vesistöt VPD 2.

4. Alueen aiempi maankäyttö

Kohdealueen kivikautinen asutus syntyi todennäköisesti varhaismesoliittisella kaudella melko pian kun mannerjäätikkö oli viimein noin 10 100 vuotta sitten vetäytynyt alueelta. Hankealueen pohjoispuolella olevat alueet alle 170 m mpy nousivat noin 9 800 vuotta sitten merestä. Alueen eteläpuolella sijainnut Muinais-Saimaa ulottui noin 9 500 vuotta sitten Iisalmen Iso-Iin järvelle saakka, silloin todennäköisesti mesoliittinen asutus alkoi voimistua myös Muinais-Saimaan pohjoisilla rannoilla. Pääosa asutuksesta siirtyi maankohoamisen seurauksena rannikon mukana länteen. Sisäjärviä on käytetty koko esihistoriallisella ajanjaksolla sesonkimaisesti, ja kulkuväylinä toimivat sekä joet että harjut. Varsinainen hankealue oli karua, pohjamoreenin peittämää seutua ilman isompia vesistöjä, eikä alue ollut otollista kivikautiselle tai myöhäisemmällekään esihistorialliselle asutukselle.

Viitteitä varhaishistoriallisesta asutuksesta löytyi Kauko Pirisen mukaan paikannimistöön liittyvästä aineistosta: ”Koko Ylä-Savoa nimitetty vuosien 1551 ja 1554 verokirjoissa Lapinkorveksi. Viimeiset saamelaiset muuttivat pois Ylä-Savosta noin 1650[1].”

Ensimmäiset varmat merkit ihmisen toiminnasta ovat vasta uudelta ajalta, jolloin metsien käytöstä kielivät satunnaiset tervahaudat. 1600-luvulla Sonkajärven puolella lähin asutus sijaitsi Sukevalla hankealueesta noin 2,5–3,5 km itään. Arvo M. Soinisen mukaan[2] Sonkajärven reitin varsille oli perustettu 1500-luvun puoliväliin mennessä kuusi savolaistaloa, reitin latvoilla olevan Sukevanjärven tienoo kuului tuolloin usean talon tiluksiin; pysyvä asutus ei sinne asti vielä yltänyt. Ensimmäinen pysyvä talo Sukevalle perustettiin ennen 1600-luvun puoliväliä. Vuonna 1651 taloja oli jo kaksi. Vuoden 1650 kartta Kajaanin linnanläänistä (Claes Claesson) ulottuu jonkun verran Pohjois-Savon alueelle. Sukevanjärven luoteispuolelle, nykyisen Järvenpään kohdalle, on merkitty talo nimellä ”Hilligård”, selityksiä nimelle ei löytynyt. Hankealueelle perustettiin 1800-luvun lopulla 2 torppaa, Virsumäki 1984 (rakennukset vielä käytössä) ja Pappilanmäki 1895[3].

Vieremällä on hankealueen länsipuolella Kaarakkalan kylä, johon kuuluivat Palosenmäen, Saarisenmäen Karankamäen ja Talvimäen talot. Vuosien 1844-46 pitäjänkartalle on hankealueen sisällä merkitty vain yksi talo, Karsikkomäki. Näitä taloja koskevia arkistolähteitä löytyi vain niukasti, perustamisvuosia ei ole tiedossa. Kahden talon asumisoikeus vahvistettiin valtion asutusohjelmassa: Karsikkomäki 1875 ja Talvimäki 1879.

Hankealueelta löytyi myös useita taloa, joita ei ole merkitty pitäjänkartalle. Osasta näistä näkee vielä peltoalueita ja/tai yksittäisiä rakennuksia vuoden 1974 peruskartalla. Melkein kaikissa viittaa rakenteiden päällä tai lähellä kasvava puusto ainakin 100 vuoden ikään: **1** Kuohunmäki, **2** Autio, **3** Kurvilanmäki (ei merkitty peruskartalle), **5** Talvimäki pohjoinen (ei merkitty peruskartalle). Parilampien rakennuksen perustuksissa on todennäköisesti kyse kämpän jäänteistä.

1 Kauko Pirinen. Savon historia II:2. Pieksämäki 1982, 329.
2 Soininen, Arvo M.,1961. Pohjois-Savon asuttaminen keski- ja uuden ajan vaihteessa
3 Matti Kumpulainen: 1987, Sukevan talot, torpat ja mäkituvat 1722 – 1920. Pro gradu , TY

Kartta 13. Ote vuosien 1844-46 pitäjänkartasta Vieremä ja Sonkajärvi. Hankealue (violetti reunaviiva) asemoituna. Karsikkomäen torppa on merkitty punaisella nuolella.

5. Tulokset

Inventoinnissa 2023 löytyi yksi uusi muinaisjäännös (no. 4 Viitamäki tervahauta) sekä 7 muuta kulttuuriperintökohdetta* – 6 yksinäistalon jäännöstä (rakennusten perustuksia, kiviaitoja ja viljelyraunioita) ja yksi kämpän jäännös. Ulkoisen sähkönsiirtolinjan vaikutusalueella sijaitsevia 2 tervahautaa ei tarkistettu, sillä niitä on kartoitettu eri inventoinneissa 2020, 2021 ja 2023.

*Kuopion museon on arvioinut 4 muuta kp-kohdetta (Kuohunmäki, Talvimäki pohjoinen, Parilammit ja Karsikkomäki) muiksi kohteiksi, kohteet ovat siten tällä statuksella mj-rekisterissa.

*Hankkeella voisi olla vaikutusta kahteen muinaisjäännöskohteeseen, kohde **9** (Rytijoki tervahauta tunnus 1000040487) sijaitsee ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen VE1 alla ja kohde **10** (Palojoki tervahauta tunnus 1000040486) sijaitsee ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen VE2 alla.* Kohteet on otettava huomioon ilmajohdon pylväiden sijoittelussa.

Lestijärvellä, 24.10.2023
päivitetty 3.5.2024.

Hans-Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

6. Yleiskartat

Kartta 14. Yleiskartta. Mj-/Kp-kohteet violetteina pisteenä. Tuulivoimapuiston hankealueen raja on merkitty violetilla viivalla, ulkoiset sähkönsiirtolinjat mustalla reunaviivalla. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MLL:n maastokarttarasteri 1:100 000, 9/2023.

Kartta 15. Hankealue. Mj-/Kp-kohteet violetteina pisteinä, aluerajaukset vaaleanpunaisella. Tuulivoimapuiston hankealueen raja on merkitty violetilla viivalla, ulkoiset sähkönsiirtolinjat vihreällä katkoviivalla (VE1) ja violetilla katkoviivalla (VE2) ja molemmat mustalla reunaviivalla (buffer100 m). Myllykankaan tvp:n raja (2023) tummansinisellä katkoviivalla. Kuntarajat ohuin violetein viivoin. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. MML:n maastokartat 1:50 000 9/2023.ä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 9/2023.

7. Kohdeluettelo

Kohde	Sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status	mj-tunnus
Kohteet hankealueella						
1. *Vieremä* Kuohunmäki	30	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
2. *Vieremä* Autio	32	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
3. *Vieremä* Kurvilanmäki	36	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
4. *Sonkajärvi* Viitamäki	39	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
5. *Vieremä* Talvimäki pohjoinen	40	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
6. *Vieremä* Parilammit	43	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
7. *Sonkajärvi* Pappilanmäki	44	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
8. *Vieremä* Karsikkomäki	50	Asuinpaikat / yksinäistalo	historiallinen		KP	
Kohteet sähkönsiirtolinjausten varrella						
9. *Kajaani* Rytijoki	52	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000040487
10. *Kajaani* Palojoki	53	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000040486

Status: MJ – tunnettu kiinteä muinaisjäännös, U – uusi kiinteä muinaisjäännös, KP – uusi muu kulttuuriperintökohde.

8. Kohdetiedot

1. *Vieremä* Kuohunmäki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 05
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7080223 I 513048
Tyypin tarkenne	Yksinäistalo	N2000	233 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Itäisempi, päärakennukseksi tulkittu rakennuksen perustus ja uunin jäännös; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Hakkuuaukealla Kuohunmäen laella, n. 100 m yhä pystyssä olevista, joskin nykyisellään hylätyn oloisista, Petäjämäen talon rakennuksista (itä-)kaakkoon sijaitsevat kahden rakennuksen perustukset uuneineen. Varsinaisissa kohdekoordinaateissa, pienen kumpareen päällä sijaitsee n. 6 m x 5 m kiviperustus, jonka päällä on kivisen uunin pohja (n. 2 m x 2 m, 30 cm korkea); kiviperustukseen liittyy sen itäpuolella n. 5 m x 5 m betoniperustus, jonka ympärillä on myös perustuskivien oloisia kiviä – on mahdollista että betoniperustus on korvannut rakennuksen tällä puolella aiemman kiviperustuksen. Tästä rakennuksen jäännöksestä 30 m länsilounaaseen sijaitsevat toisen rakennuksen perustukset (alakohde 1-2). Lisäksi kohteeseen on luettu myös nykyiselläkin tonttirajalla kulkeva, tämän raunioituneen talon sekä Petäjämäen talon rajaa myöten kulkeva kiviaita, ml. sen jatko Petäjämäen luoteispuolella. Petäjämäen talon alueita, jotka sijaitsevat hankealueen ulkopuolella, ei muuten kartoitettu. Kohteen rakennusten perustuksia ympäröivä hakkuuaukea oli tiheän aluskasvillisuuden sekä hakkuujätteiden peitossa ja näiden alla laajalti laikutettu

melko syvin kuopin, ja siellä kulkeminen oli paikoin jopa vaarallista, joten aluetta ei kartoitettu kovin laajalti rakennusten jäännösten lähiympäristöä lukuun ottamatta. Vuoden 1974 peruskartalle on merkitty yksi asuinrakennus alakohteen 1-2 sijaintiin, ja sen lounaispuolelle yksi kylmä rakennus (josta ei nähty enää merkkejä). Viljelyksiä ei tontinrajan tälle puolelle ole tuolloin ollut merkittynä. Historiallisessa ilmakuvassa vuodelta 1955 taas ei alakohteen 1-2 kohdalla näy rakennusta, mutta varsinaisen kohteen koordinaateissa on yksi rakennus ja heti sen kaakkoispuolella toinen (jota ei myöskään inventoinnissa havaittu, mutta jonka jäänteitä voi hyvinkin olla säilynyt tiheän aluskasvillisuuden alla), ja tällöin näitä ympäröivä alue on ollut vielä pitkälti avointa, joskin vain pieni osa vaikuttaa enää olevan peltoa, ja suurin osa niittyä tai vähitellen metsittyviä vanhoja viljelyksiä. Taloa, kuin myös viereistä Petäjämäen taloa, ei ole merkitty pitäjänkarttaan.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
1-2	rakennuksen kiviperustukset	Kivi- ja maaperustukset, n. 8 m x 5 m, kaksi kammiota, läntisemmässä kellarikuoppa ja pääosin kivisen uunin sortuneet jäännökset, joiden päällä betonilaatta.	513006	7080209	233
1-3	kiviaita	Alkaen n. 125 m eteläkaakkoon Petäjämäen vanhasta talosta kulkee n. 215 m enemmän tai vähemmän yhtenäisenä etelä–pohjoissuuntaisena pitkin tonttirajaa, kunnes n. 90 m pohjoiskoilliseen Petäjämäen talosta kääntyy lounaaseen, mihin suuntaan jatkuu ainakin 120 m, mutta todennäköisesti pidempään (arvio perustuu näköhavaintoihin rajalta katsoen, Petäjämäen puolta ei kartoitettu); myös rajalla aita on saattanut aiemmin jatkua kauemmas etelään, mutta ainakaan selkeästi säilyneitä osia ei tavattu tämän etelämpää. Mahdollisia muita säilyneitä kiviaidan osia idempänä ei kartoitettu maaston huomattavan vaikeakulkuisuuden vuoksi.	512975	7080274	234

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 1,3 km päässä kohteesta.

Kohde 1. Itäisen rakennuksen uunin jäännös, kuvattu lounaaseen.

Kohteet 1 ja 2. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 1-2. läntisen rakennuksen perustusta sekä uunin jäännös, kuvattu etelälounaaseen.

Kohteen 1 alakohteet. Keltainen viiva merkitsee kiviaitaa. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 1-3. Tonttirajaa myöten kulkeva kiviaita.

Kohteet 1 ja 2 ympäristöineen vuoden 1974 peruskartalla.

2. *Vieremä* Autio

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 05
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7080504 I 513488
Tyypin tarkenne	Yksinäistalo	N2000	209 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Talon jäännösten (uuni, kiviperustus) sijainti; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kuohunmäen ja Vanhan Kuohunmäen lakien välissä sijaitsee kolmas mäenlaki, jolla nykyään on paikannimenä Autiolehto – tämän mäen laen itäpuolella on sijainnut talo, jonka sijainnilla on yhä nimenä Autio. Paikalta tavattiin kolmen rakennuksen perustukset. Näistä kohteen varsinaisissa koordinaateissa

sijaitsee oletettu vanha päärakennus – n. 7 m x 6 m kiviperustukset (jopa hieman yli 1 m korkeat), luoteisnurkassa romahtanut kiviuuni. Näiden rakennusten jäännösten lisäksi paikalta kartoitettiin kolme kellaria, yksi mahdollinen eläinten juomapaikka, yhdeksän kiviaidan osaa ja 21 viljelyröykkiötä. Inventoinnissa keskityttiin etenkin kartoittamaan alueen rajat, joten pienempiä ja runsaslukuisempia jäännöksiä, etenkin viljelyröykkiöitä, on alueella luultavasti huomattavasti enemmän kuin tässä on alakohteina listattu. Vuoden 1974 peruskartalle on alueelle merkitty kaksi peltoa – yksi keskeiselle, kiviaitojen ympäröimälle alueelle, jolla vanha päärakennus ja yksi toinen rakennuksen jäännös sijaitsevat, ja toinen idemmäs, Kuohunpuron varteen, alueelle, jolta ei inventoinnissa havaittu muita rakenteita kuin tuon pellon reuna- ja sarkaojia. Pelloille on merkitty myös kaksi kylmää rakennusta – läntisen suuremman pellon keskelle rakennus samalle kohtaa kuin nyt havaittu rakennuksen jäännös, alakohde 2-2, ja toinen itäisen pellon länsilaidalle, paikalle josta ei nyt tavattu mitään merkkejä rakennuksesta. Alueen läntisin osa, jolta tavattiin rakenteita, mäen laella ja siitä kaakkoon, on kartalla merkitty taimikoksi. Historiallisessa ilmakuvassa vuodelta 1955 tilanne on melko lailla sama kuin 19 vuotta myöhemmin – siinä näkyvät samat pellot ja samat kaksi rakennusta. Alueen läntisessä osassa on yksi selkeä metsäaukea, mutta viljelyröykkiöitä ja muutamia kiviaidan osia sijaitsee myös alueilla, jotka jo tuolloin ovat olleet tiheämmin metsittyneitä. Lisäksi vanhan päärakennuksen paikka on havaittavissa ilmakuvasta – itse rakennus ei ole pystyssä, mutta sen sijainnissa, joka tuolloin on ollut keskellä läntisempää peltoaluetta, kasvaa varttuneita puita. Kohdetta ei ole merkitty pitäjänkarttaan.

Alakohdeluettelo:[4]

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
2-2	rakennuksen kivi- ja maaperustukset	Suuren rakennuksen perustukset – eteläinen, leveämpi puoli on kiviperustus, n. 8 m x 7 m, ja siitä kapeampana pohjoiseen jatkuva osio ainakin osin vain maaperustus, n. 9 m x 6 m.	513471	7080481	208
2-3	kiviaita	Enemmän tai vähemmän hyvässä kunnossa ja yhtenäisenä säilynyt vanhan päärakennuksen pihapiiriä ja sitä lähimpiä viljelysmaita ympäröivän kiviaidan pohjoinen puolisko; kiviaita on keskimäärin n. 1,5 m leveä ja 1 m korkea; läntinen osio on pituudeltaan n. 90 m, pohjoinen osio n. 90 m ja itäinen osio katkeamiseensa asti n. 40 m; kokonaisuudessaan tämä kiviaita on ympäröinyt n. 175 m x 60 m aluetta, mutta loput, epäyhtenäiset osat on merkitty omiksi alakohteikseen; etenkin lännestä ja etelästä aidasta myös puuttuu pidempiä osuuksia, ja on epäselvää, onko se koskaan ympäröinytkään aluetta täysin yhtenäisenä.	513415	7080564	210
2-4	kiviaita	Keskusaluetta ympäröivän aidan ulkopuolella, n. 12 m aidan 2-3 pohjoisosuudesta pohjoiseen; leveys n. 1,5 m, korkeus n. 1 m, pituus 12 m	513437	7080586	210
2-5	kiviaita	Kiviaidan 2-3 itäisestä osiosta kaakkoon haarautuva epämääräisempi, romahtaneempi kiviaitaosuus; pituus n. 6,5 m	513508	7080541	206
2-6	kiviaita	Keskusaluetta ympäröivän kiviaidan itäistä osuutta aidan 2-3 itäisen osion eteläpuolella; aita alkaa kuitenkin varsinaisen suoran linjan itäpuolelta, aidan 2-5 kaakkoisen päätepisteen suunnalta, ja kulkee ensin n. 11 m lounaaseen, kunnes saavuttaa ”varsinaisen” itäisen aitalinjauksen kohdan, josta jatkuu sitten 18 m ajan varsinaisen linjauksen suuntaisena eteläkaakkoon; kuten lähes koko itäinen osuus, on jossain määrin sortunut, n. 2 m leveä ja 1 m korkea; päättyy mahdolliseen porttiaukkoon	513508	7080512	207
2-7	kiviaita	Pieni kiviaidan tai -vallin pätkä vanhan pihapiirin / viljelysalueen sisällä; pituus n. 12 m, leveys n. 1 m, korkeus n. 40 cm	513500	7080474	206
2-8	kiviaita	Keskusaluetta ympäröivän kiviaidan itäistä ja eteläistä osuutta; kulkee ensin n. 70 m eteläkaakkoon (tehden eteläosassa loivennuksen eteläkaakkoisesta suunnasta eteläiseen), ja sitten n. 20 m länsilounaaseen; ei yhtä hyvin säilynyt kuin pisin, pohjoisin osio; leveys n. 1,5 m, korkeus n. 1 m	513541	7080419	203
2-9	kiviaita	Keskusaluetta ympäröivän aidan ulkopuolella, n. 25 m aidan 2-8 kaakkoisosasta itään; leveys n. 1,5 m, korkeus n. 50 cm, pituus n. 10 m	513563	7080440	201
2-10	kiviaita	Keskusaluetta ympäröivän kiviaidan läntistä ja eteläistä osuutta; n. 30 m pohjoisluode-suuntaista läntistä aitaa ja vajaa 10 m eteläistä; vain aidan nurkka paremmin; leveys n. 1,5 m, korkeus n. 60 cm	513491	7080388	202
2-11	kiviaita	Keskusaluetta ympäröivän aidan ulkopuolella, n. 65 m aidan 2-3 länsiosasta	513363	7080504	211

4 Alakohdeluetteloissa ei ole yksittäisiä kuvauksia kartoitetuille viljelyröykkiöille; näitä kartoitettiin toistasataa, ja olisi ollut kartoitettavissa vielä useita satoja lisää, eikä käytettävissä oleva aika yksinkertaisesti riittänyt muistiinpanojen kirjoittamiseen niitä koskien. Näin ollen vain poikkeukselliset röykkiöt on kuvailtu tarkemmin. Kuvauksettomien viljelyröykkiöiden tapauksessa on kyse halkaisijaltaan 1,5–3 m ja korkeudeltaan 0,5-1,5 m pyöreistä tai soikeista kiviröykkiöistä, jotka on raivattu asutuspaikkojen viljelyksien tieltä.

		länteen; leveys n. 1,5 m, korkeus n. 50 cm, pituus n. 22 m; luoteispäädystään levenee, ja muodostaa kulmat sekä lounaaseen että koilliseen			
2-12	kellari	Maakellari, kuoppa n. 2 m x 1,5 m ja 60 cm syvä, sisäänkäynti n, 1,5 m pitkä kaivanto kuopasta alarinteeseen itäkoilliseen; oviaukon kiviä sortunut	513513	7080535	206
2-13	kellari	Maakellari, kuoppa n. 2 m x 1,5 m ja 60 cm syvä, sisäänkäynti n, 1,5 m pitkä kaivanto kuopasta alarinteeseen itäkoilliseen	513511	7080532	206
2-14	rakennuksen maaperustus, tulisija	Tulisija on alaltaan 2,5 m x 2 m, 1 m korkea suorakulmainen kiviröykkiö, jonka päällä kasvaa varttunut lehtipuu (haapa tai raita); se sijaitsee rakennuksen maaperustuksen koillisnurkassa; perustus on mitoiltaan n. 4 m x 4 m	513544	7080429	204
2-15	kellari?	Mahdollinen kellari – 4 m x 3 m suorakulmainen maakuoppa, n. 50 cm syvä	513548	7080438	203
2-16	juottopaikka?	Suorakulmainen maakuoppa, n. 1 m x 1 m, n. 30 cm syvä, pohja kosteaa maa-ainesta; voisi ehkä olla eläinten juomapaikka	513508	7080411	203
2-17	viljelyröykkiö		513511	7080495	206
2-18	viljelyröykkiö		513505	7080493	207
2-18	viljelyröykkiö		513486	7080437	205
2-19	viljelyröykkiö		513521	7080411	203
2-20	viljelyröykkiö		513563	7080392	201
2-21	viljelyröykkiö		513490	7080575	207
2-22	viljelyröykkiö		513474	7080608	205
2-23	viljelyröykkiö		513449	7080583	210
2-24	viljelyröykkiö		513401	7080536	211
2-25	viljelyröykkiö		513443	7080473	208
2-26	viljelyröykkiö		513448	7080466	208
2-27	viljelyröykkiö		513437	7080447	207
2-28	viljelyröykkiö		513423	7080451	208
2-29	viljelyröykkiö		513469	7080433	206
2-30	viljelyröykkiö		513352	7080492	211
2-31	viljelyröykkiö		513324	7080465	212
2-32	viljelyröykkiö		513309	7080462	212
2-33	viljelyröykkiö		513310	7080446	210
2-34	viljelyröykkiö		513359	7080418	210
2-35	viljelyröykkiö		513352	7080423	210
2-36	viljelyröykkiö		513333	7080420	209

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 800 m päässä kohteesta.

Kohde 2. Rakennuksen kiviperustus ja romahtanut kiviuuni, kuvattu länteen.

Kohteet 1 ja 2. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 2-2. Rakennuksen kiviperustuksen eteläosa, kuvattu länsilounaaseen

Kohteen 2 alakohteet. Keltaiset viivat merkitsevät kiviaitoja. Viljelyröykkiöiden alakohdekoodeja ei ole merkitty alakohdekarttoihin luettavuussyistä. MML:n peruskartta-rasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 2-3. Kiviaitaa kuvattuna itäkaakkoon.

Kohteet 1 ja 2 ympäristöineen vuoden 1974 peruskartalla.

Alakohde 2-14, rakennuksen maaperustus ja romahtanut tulisija, kuvattu lounaaseen.

Alakohde 2-34, viljelyröykkiö, kuvattu kaakkoon.

3. *Vieremä* Kurvilanmäki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121L, Q5121R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 05
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7084190 I 511996
Tyypin tarkenne	Yksinäistalo	N2000	214 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Navetan sijainti; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kurvilanmäen lakialueelta havaittiin runsaasti asutukseen ja maataloustoimintaan viittaavia jäännöksiä. Alueelta kartoitettiin kolmen navetan tai muun karjasuojaksi tulkitun rakennuksen jäännökset, yksi todennäköinen kiuas, kaksi kellaria (joista toinen selkeä maakellari, toinen voisi olla myös suuremman rakennuksen osa), yksi suuri kiviröykkiö, joka voisi olla romahtanut rakennuksen jäännös tai kiviaidan osio, tai vain hyvin suuri viljelyröykkiö, neljä selkeää kiviaidan osaa, sekä 34 viljelyröykkiötä (joista yksi tosin voisi ehkä olla myös uunin jäännös). Varsinaisen kohteen koordinaateissa on navetan tai muun jykevärakenteisen karjasuojan jäännös – n. 5 m x 5 m suorakulmainen kiviaitaus, lounaiselta sivultaan avoin; rakenteen muurit ovat n. 1,7 m paksut ja 1,5 m korkeat. Lakialuetta halkovan kurun länsipuolisella mäennyppylällä kasvoi niin korkeata ja tiheää aluskasvillisuutta, ettei sitä saatu tarkastettua. Valitettavasti kyseessä on myös todennäköisin alue talon päärakennuksen sijainnille, joka jäi siis nyt löytämättä. Inventoinnin ensisijaisena tavoitteena oli muutenkin kartoittaa alueen rajat, joten läheskään kaikkia viljelyröykkiöitä ei ehditty kartoittaa. Jo pelkkien suorien näköhavaintojen perusteella niitä on kymmenittäin lisää, lidar- ja ortokuva-aineiston pohjalta arvioituna mahdollisesti jopa satoja. Kohdetta, saati edes mitään viitteitä siitä, ei ole merkitty sen enempää vanhoihin peruskarttoihin kuin pitäjänkarttaankaan, eikä siitä ole saatavilla myöskään vanhoja ilmakuvia.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
3-2	kiuas?	Matalan hiekkatörmän laella metsätöissä hieman vaurioitunut kiviröykkiö, halkaisija n. 1,5 m ja korkeus n. 1m. Röykkiön päällä kasvaa varttunut kuusi. Törmän päällä röykkiön ympärillä viitteitä mahdollisesta rakennuksen pohjasta, metsätöissä vaurioituneessa kohdassa maassa kiukaan vierellä hieman nokimaata	512008	7084177	215
3-3	karjasuoja?	Soikea kivivalli, n. 5 m x 4 m, vallin paksuus n. 1,4 m ja korkeus ylimmillään 80 cm; valissa aukko, ”sisäänkäynti” koillispäädyssä	512036	7084262	215
3-4	karjasuoja?	Soikea kivivalli, n. 4,5 m x 3,7 m, vallin paksuus n. 1,4 m ja korkeus ylimmillään 80 cm; valissa aukko, ”sisäänkäynti” lounaispäädyssä	512039	7084266	215
3-5	kellari	Maakellari – soikean, osin kivetyn vallin ympäröimä rinteeseen kaivettu kuoppa, sisäänkäynti alarinteessä, lännessä; kuopan pituus 3 m, leveys 1,5 m, syvyys 80 cm, keskellä kasvaa koivu; vallin leveys 1,3 m, korkeus 60 cm	511958	7084137	212
3-6	kellari	Suorakulmaisen, kivetyn vallin ympäröimä kuoppa, n. 3 m x 2 m, vallin leveys 1 m ja korkeus 40 cm. Kuopan kaakkoispäädystä lähtee vinosti etelään kuopan syvyinen kaivanto, mahdollinen maakellarin sisäänkäynti. Toisaalta ympärillä on merkkejä mahdollisesta laajemmasta kivirakenteesta, jolloin kyse voisi	511915	7084156	212

		myös olla vaurioituneesta kiviperustuksisen rakennuksen pohjasta, josta olisi paremmin säilynyt enää vain tämä kellari – metsätöiden jäljet, aluskasvillisuus ja kellarin vallin päällä kasvavat puut vaikeuttivat näiden havainnointia, joten asiasta ei saatu varmuutta.			
3-7	kiviaita	N. 35 m pitkä kiviaidan osuus alueen eteläreunamilla; aidan paksuus n. 1,5 m ja korkeus n. 1 m	512006	7084147	214
3-8	kiviaita	N. 10 m pitkä kiviaidan osuus alueen eteläreunamilla; aidan paksuus n. 1,5 m ja korkeus n. 1 m	511986	7084142	213
3-9	kiviaita	Vajaan 10 m pitkä kiviaidan osuus aluetta halkovan soistuneen kurun länsireunalla; aidan paksuus n. 1,5 m ja korkeus n. 1 m	511978	7084266	213
3-10	kiviaita	N. 10 m pitkä kiviaidan osuus alueen luoteisosassa; aidan paksuus n. 1,5 m ja korkeus n. 1 m, jonkin verran kärsinyt viimeaikaisista metsätöistä	511879	7084252	213
3-11	kiviaidan jäännös? navetan jäännös? viljelyröykkiö?	Suuri, suorakulmainen kivirakenne. Nykyisessä muodossaan rakenne vaikuttaa lähinnä suurelta, joskin erikoisen suorakulmaiselta viljelyröykkiöltä, alaltaan n. 6 m x 4,5 m ja korkeudeltaan paikoin jopa yli 1,5 m. Se sijaitsee etelään viettävässä rinteessä. Rinteen laella rakenne vaikuttaa parhaiten alkuperäisasussaan säilyneeltä, ja täällä sen ulkoreunat sekä yläpinta on tasattu melko huolella. Tämän parhaiten säilyneen osion perusteella rakenne voisi myös olla sisäänpäin romahtaneen kiviaidan nurkan tai ehkä jopa jonkinlaisen karjasuojan jäännös	511911	7084185	214
3-12	viljelyröykkiö		512012	7084181	215
3-13	viljelyröykkiö		512011	7084168	214
3-14	viljelyröykkiö		512028	7084165	215
3-15	viljelyröykkiö		512022	7084179	215
3-16	viljelyröykkiö		512034	7084187	215
3-17	viljelyröykkiö		512043	7084181	215
3-18	viljelyröykkiö		512066	7084194	215
3-19	viljelyröykkiö		512064	7084197	215
3-20	viljelyröykkiö		512066	7084200	215
3-21	viljelyröykkiö		512075	7084221	215
3-22	viljelyröykkiö		512062	7084225	216
3-23	viljelyröykkiö		512045	7084219	216
3-24	viljelyröykkiö		512034	7084219	216
3-25	viljelyröykkiö		512032	7084226	216
3-26	viljelyröykkiö		512041	7084232	216
3-27	viljelyröykkiö		512040	7084241	216
3-28	viljelyröykkiö		512017	7084278	215
3-28	viljelyröykkiö		512044	7084252	216
3-29	viljelyröykkiö		512010	7084268	215
3-30	viljelyröykkiö		512022	7084250	216
3-31	viljelyröykkiö		512010	7084238	215
3-32	viljelyröykkiö		511999	7084233	215
3-33	viljelyröykkiö		511967	7084232	214
3-34	viljelyröykkiö		511969	7084258	213
3-35	viljelyröykkiö		511962	7084252	213
3-36	viljelyröykkiö		511936	7084255	214

3-37	viljelyröykkiö		511903	7084259	214
3-38	viljelyröykkiö		511998	7084130	213
3-39	viljelyröykkiö		511953	7084147	212
3-40	viljelyröykkiö		511946	7084129	211
3-41	viljelyröykkiö		511933	7084131	211
3-42	viljelyröykkiö		511935	7084142	212
3-43	viljelyröykkiö		511918	7084141	212
3-44	viljelyröykkiö		511908	7084169	212
3-45	viljelyröykkiö		511888	7084215	213

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 430 m päässä kohteesta.

Kohde 3. Navetta tai muu karjasuoja, kuvattu länteen.

Kohde 3. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 3-4. Mahdollisesti karjasuoja, kuvattu lounaaseen.

Kohteen 3 alakohteet. Keltaiset viivat merkitsevät kiviaitoja. Viljelyröykkiöiden alakohdekoodeja ei ole merkitty alakohdekarttoihin luettavuussyistä. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 3-5. Kellari, kuvattu koilliseen.

Alakohde 3-9. Kiviaita, kuvattu etelälounaaseen.

Alakohde 3-11. Romahtanut suuri suorakaiteen muotoinen, viljelyröykkiö, kiviaidan nurkka tai ehkä navetan jäännös, kuvattu pohjoiseen.

Alakohde 3-29. Viljelyröykkiö, kuvattu pohjoiseen.

4. *Sonkajärvi* Viitamäki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3342 05
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7084407 I 514399
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	181 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, kairaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Viitamäen länsinurkassa, lounaaseen viettävässä rinteessä on tervahauta. Sen halkaisija on n. 17 m ja kuopan halkaisija n. 10 m; halssi on suunnattu lounaaseen. Tervahaudan yli on ajettu metsäkoneella, ja alue on laajalti metsäaurattua, ja näistä aiheutuneiden vaurioiden vuoksi tervahautaa on hieman hankala havaita maastossa. Parhaiten säilyneissä vallin osissa oli kairausnäytteissä kuitenkin niin paksulti hiiltä, että

kyseessä on kiistaton tervahauta.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähin suunnitellu voimalapaikka sijaitsee yli 350 m päässä kohteesta.

Kohde 4. Tervahauta ja sen yli kulkeva metsäkoneen ura; etualalla ja vasemmalla koillista vallia, keskellä kuoppa, kuvattu lounaaseen.

Kohde 4. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, liila ja violetti pisteviiva suunniteltuja sähkönsiirtolinjaus-vaihtoehtoja. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

5. *Vieremä* Talvimäki pohjoinen

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 02
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7085803 I 509309
Tyypin tarkenne	Yksinäistalo	N2000	209 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Itäisin rakennuksen perustus ja uunin jäännös; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Hieman Talvimäen talon pohjoisista pelloista pohjoiseen ja luoteeseen ja Käärmekalliosta nelisensataa metriä kaakkoon on sijainnut talo viljelysmaineen. Paikalta havaittiin kolmen rakennuksen betoniperustukset, yhden tiiliuunin jäännökset (joista ei voinut tarkemmitta tutkimuksitta selvittää, sijaitsivatko ne alkuperäisellä paikallaan, vai oliko kyseessä purkujätekasa), kolme kellaria, viisi pidempää ja neljä hyvin lyhyttä kiviaidan osuutta, yksi funktioltaan epäselvä kiviröykkiö, sekä 23 viljelyröykkiötä. Inventoinnissa keskityttiin etenkin kartoittamaan alueen rajat, joten pienempiä ja runsaslukuisempia jäännöksiä, ainakin viljelyröykkiöitä on alueella jo näköhavaintojenkin pohjalta arvioituna huomattavasti enemmän kuin tässä on alakohteina listattu; myös hyvin lyhyitä, sortuneita kiviaidan pätkiä voidaan olettaa löytyvän alueen reunamilta lisää. Kohteen varsinaisissa koordinaateissa sijaitsee rakennuksen betoniperustus, n. 9 m x 6 m, jonka eteläosassa, kuusen alla sijaitsee mahdollisesti uunin pohja. Kohdetta ei varsinaisesti ole merkitty mihinkään vanhoihin karttoihin, mutta vuoden 1974 peruskartassa on vielä merkittynä paikalle johtavat kärrypolku länsilounaasta ja polku luoteesta; alueelle itsessään on merkitty taimikkoa.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
5-2	rakennuksen betoniperustukset, uuni	Aluskasvillisuuden pahasti peittämä rakenne, arviolta 8 m x 6 m; osa perustuksista	509289	7085779	210

		mahdollisesti kiveä; keskellä metallisen kamiinan jäänteitä, jotka sijaitsevat mahdollisen kivi- tai tiiliuunin jäännöksen päällä.			
5-3	rakennuksen betoniperustukset	4,5 m x 3 m, kaakkoispuolella rakennukseen johtaneiden rappusten perustukset,	509279	7085814	209
5-4	tiiliuunin jäännös?	Punatiilten, kivien ja hiilensekainen maakasa, halkaisija n. 3 m, korkeus n. 1 m, aluskasvillisuuden peitossa; voi olla metsätöissä tai muussa raivauksessa vaurioitunut uuni alkuperäisellä paikallaan, tai uunin purkujätekasa. Ympäristön maaperä muokattua, sisältäen paljon kiviainesta, mahdoton selvittää pikaisella pintapuolisella arvioinnilla, onko paikalla seissyt rakennus vai ei.	509231	7085779	210
5-5	kellari	Maakellarin jäännös, vallin ympäröimä kuoppa, sisäänkäynti alarinteessä lounaassa; tiheän aluskasvillisuuden takia tarkkoja mittoja vaikea arvioida, kuoppa ehkä halkaisijaltaan 2 m, valli leveydeltään 1 m	509212	7085715	206
5-6	kellari	Maakellarin jäännös, matalan vallin ympäröimä suorakulmainen kuoppa, n. 2,5 m x 2,5 m, syvyys 1 m; sisäänkäynti alarinteessä lounaassa; vallin paksuus n. 1 m ja korkeus n. 20 cm	509215	7085706	205
5-7	kellari	Maakellarin jäännös, vallin ympäröimä suorakulmainen kuoppa, n. 2,5 m x 1,5 m, syvyys 1 m; sisäänkäynti alarinteessä lounaassa; vallin paksuus n. 1 m ja korkeus n. 30 cm	509203	7085707	205
5-8	kiviröykkiö	Kiviröykkiö, halkaisijaltaan n. 1,5 m, korkeus n. 50 cm; sijaitsee kellarien 5-6 ja 5-7 välissä, joten tuskin on varsinainen viljelyröykkiö; ehkä kellarien kaivamisen yhteydessä syntynyt raivausröykkiö?	509208	7085706	205
5-9	kiviaita	Vajaat 10 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm, huonokuntoinen	509172	7085806	209
5-10	kiviaidan pätkä	N. 1 m pitkä kiviaidan pätkä, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm	509177	7085796	209
5-11	kiviaita	Runsaat 10 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm, huonokuntoinen	509203	7085750	208
5-12	kiviaidan pätkä	N. 2 m pitkä kiviaidan pätkä, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm	509209	7085740	208
5-13	kiviaita	N. 15 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm, huonokuntoinen	509215	7085732	208
5-14	kiviaita	N. 15 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1,2 m, korkeus n. 70 cm	509249	7085725	209
5-15	kiviaita	Vajaat 10 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm, huonokuntoinen	509429	7085794	204
5-16	kiviaidan pätkä	N. 1 m pitkä kiviaidan pätkä, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm	509400	7085836	206
5-17	kiviaidan pätkä	N. 1 m pitkä kiviaidan pätkä, leveys n. 1 m, korkeus n. 50 cm	509382	7085859	205
5-18	viljelyröykkiö		509347	7085883	205
5-19	viljelyröykkiö		509388	7085845	206
5-20	viljelyröykkiö		509396	7085811	207
5-21	viljelyröykkiö		509330	7085807	209
5-22	viljelyröykkiö		509345	7085803	208
5-23	viljelyröykkiö		509332	7085746	208
5-24	viljelyröykkiö		509332	7085729	208
5-25	viljelyröykkiö		509336	7085710	207
5-26	viljelyröykkiö		509345	7085705	207
5-27	viljelyröykkiö		509176	7085822	209

5-28	viljelyröykkiö		509190	7085818	209
5-29	viljelyröykkiö		509190	7085798	209
5-30	viljelyröykkiö		509201	7085799	209
5-31	viljelyröykkiö		509190	7085789	209
5-32	viljelyröykkiö		509214	7085790	210
5-33	viljelyröykkiö		509192	7085776	209
5-34	viljelyröykkiö		509244	7085780	210
5-35	viljelyröykkiö		509226	7085767	210
5-36	viljelyröykkiö		509248	7085772	209
5-37	viljelyröykkiö		509252	7085763	209
5-38	viljelyröykkiö		509263	7085766	209
5-39	viljelyröykkiö		509189	7085700	202
5-40	viljelyröykkiö		509203	7085683	202

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähin suunnitellu voimalapaikka sijaitsee yli 1,3 km päässä kohteesta.

Kohde 5. Rakennuksen betoniperustukset, kuvattu länteen.

Kohde 5. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 5-3. Rakennuksen betoniperustukset, kuvattu pohjoiseen.

Kohteen 5 alakohteet. Keltaiset viivat merkitsevät kiviaitoja. Viljelyröykkiöiden alakohdekoodeja ei ole merkitty alakohdekarttoihin luettavuussyistä. MML:n peruskartta-rasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 5-6. Kellari, kuvattu koilliseen.

Kohteen 5 ympäristö vuoden 1974 peruskartalla.

Alakohde 5-14. Kiviaita, kuvattu kaakkoon.

Alakohde 5-31. Viljelyröykkiö, kuvattu itäkoilliseen.

6. *Vieremä* Parilammit

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 03
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088057 I 509028
Tyypin tarkenne	Kämppä	N2000	196 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Läntisempi rakennuksen maa- ja kiviperusrtus; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, kairaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kohde sijaitsee parilammeista suuremman ja eteläisemmän länsipuolella ja viereisen moreeniharjanteen itäpuolella heti sen alla, lampia ympäröivän suon reunalla, paikalla johon on merkattu lähde. Sieltä tavattiin kahden rakennuksen maa- ja kiviperustuksien jäänteet ja näihin liittyen hieman tiiliä ja metalliromua. Molemmat perustukset olivat koostuneet yksittäisistä perustuskivistä ehkä vajaan metrin välein, ja muuten erottuivat ympäröivästä maanpinnasta vain lievästi korkeampina, ja on epävarmaa, ovatko

kaikki perustuskivet enää paikoillaan. Siksi rakennusten mitat pystyttiin arvioimaan vain hyvin summittaisesti. Kohteen varsinaisissa koordinaateissa sijainnut rakennus on ollut mahdollisesti n. 7 m x 5 m laajuinen. Sen paikalla on lisäksi irtonaisia tiilenpalasia sekä metallisen kamiinan tai tynnyrin romu. Paikalle on vuoden 1974 peruskartalle merkitty yksi kylmillään oleva rakennus, alakohteen 6-2 paikalle; toisen rakennuksen jäännösten kohdalla sen sijaan ei ole merkittynä mitään. Sekä nykyiselle maastokartalle että vanhalle peruskartalle on runsaat 50 m kohteesta lounaaseen, harjanteen loivempaan länsirinteeseen, merkitty paikannimi Ilola. Kapeahko harjanne soiden välissä vaikuttaa hieman epätodennäköiseltä paikalta minkään tuolloin jo hylätyn pysyvämmän asutuksen paikaksi, eikä harjanteen ympäristöstä myöskään havaittu muita asutuksen merkkejä. Kyseessä voisi ehkä ennemmin olla esimerkiksi savottakämpän paikka.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
6-2	rakennuksen kivi/maaperustuksen jäänteet		509060	7088054	195

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähimmät suunnitellut voimalapaikat sijaitsevat n. 400 m päässä kohteesta.

Kohde 6. Rakennuksen pohja, tiiliä ja metalliromua, kuvattu pohjoiseen.

Kohde 6 alakohteineen. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 6-2. Rakennuksen pohja, kuvattu pohjoisoilliseen.

Kohde 6 ympäristöineen vuoden 1974 peruskartalla.

7. *Sonkajärvi* Pappilanmäki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121R

Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 06
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7087995 I 513117
Tyypin tarkenne	Torppa	N2000	181 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Vanhan päärakennuksen (uuni, rakennuksen pohja) sijainti; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, kairaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Pappilanmäen laella on aikanaan sijainnut torppa viljelysmaineen. Lisäksi, vaikka näitä ei ole merkitty nykyiselle maastokartalle, paikalla on nykyään joitakin myöhäisempiä, mahdollisesti yhä käytössä olevia vapaa-ajan rakennuksia. Paikalta kartoitettiin vanhan talon päärakennuksen pohjan ja uunin jäännöksen sekä neljän uudemman rakennuksen lisäksi aiemman rakennuksen perustukset ja kellarikuoppa nykyisen puuliiterin alla, syrjemmässä sijainneen pienemmän rakennuksen pohja ja uuni, kuusi maakellarin jäännöstä, suuren kiviröykkiön jäännös, lähde, 6 matalan kiviaidan osuutta alueen reunamilla, muuhun kohteeseen nähden ulkonevalla sijainnilla kiviaidan osio, jonka toisessa päädyssä resentiltä kivilatomukselta vaikuttava kiviaitamainen rakenne sekä maakuoppa, ja lopuksi kymmeniä viljelyröykkiöitä. Kartoittamattomia viljelyröykkiöitä on alueella vielä luultasti satoja lisää, sillä nyt kartoituksessa keskityttiin alueen rajaamiseen ja vähälukuisempien rakenteiden paikallistamiseen. Kohteen varsinaisissa koordinaateissa sijaitsee vanhan päärakennuksen pohja sekä sen uunin jäännös. Uunin jäännös on n. 3 halkaisijaltaan ja n. 1,5 m korkea kiviröykkiö, tiheän aluskasvillisuuden peitossa. Rakennuksen tarkkoja mittoja ei saatu selville, sillä nykyinen mökki vaikuttaa sijaitsevan osin sen aiempien perustusten pohjoispuolen päällä (ja talon perustuskiviä on saatettu käyttää mökin nykyisiin perustuksiin), ja talonpohjan eteläpuoli on tiheän aluskasvillisuuden peitossa. Tasatun alueen koosta päätellen talo olisi kuitenkin voinut olla kooltaan jopa 9,5 m x 7,5 m laajuinen. Alueen muihin yksinäistalokohteisiin nähden Pappilan kohde on sikäli poikkeava, että sillä ei ole selkeää, ympäröivää kiviaitaa. Kiviaidan jäänteitä kyllä havaittiin paikoin alamäestä, aivan alueen ulkoreunamilta, mutta nämä olivat kaikki matalia ja kapeita, hädin tuskin aidaksi kutsuttavia rakenteita – ainoa selvä, jykevämpirakenteiden kiviaidan osio on yksittäinen, lyhyehkö pätkä aitaa viljelysmaiden ulkopuolella, alueen koillisnurkassa, joka vaikuttaa reunustaneen talolle luoteesta johtanutta kärrypolkua, ja johon on sittemmin kajottu. Lähempänä taloa on kiviaitojen sijaan runsaasti melko suuria viljelyröykkiöitä (halkaisija keskimäärin n. 2-2,5 m, korkeus runsaan metrin), jotka muodostavat usein tiheitä rivejä ja reunustavat kulkuväyliä, kuin muiden talojen tapauksessa kiviaidat ovat tehneet – ja itse asiassa nämä röykkiörivit näyttävät esim. lidar-vinovalovarjosteessa hämäävän samankaltaisilta kuin suuremmat kiviaidat. Vuoden 1974 peruskartassa paikalle on merkitty kaksi kylmänä olevaa rakennusta – kumpikaan ei sijaitse minkään nyt havaitun vanhemman rakennuksen jäännöksen paikalla, ja ne vaikka ne sijaitsevat kahden uudemman rakennuksen sijainnin lähellä, vaikuttavat ne liian suurilta että kyseessä olisivat myöskään samat rakennukset kuin nykyään – toinen sijaitsee nykyisen huussin länsipuolella ja on merkitty karttaan n. 8 m x 6 m kokoisena, toinen taas itäisemmän, pienemmän mökin lounaispuolella ja on merkitty karttaan n. 9 m x 4,5 m kokoisena – ja jopa tuolloisten peruskarttojen suhteelliseen epätarkkuuteen nähden nämä kokoerot kahteen hyvin pieneen rakennukseen nähden ovat melko suuria. Lisäksi ainakaan kyseinen huussi ei vaikuta läheskään 50 vuoden ikäiseltä, kuin ei ehkä myöskään nykyinen puuliiteri. Paikan kahden nykyisen mökin ikiä on vaikeampi arvioida, sillä esim. niiden katot ja ovet on selvästi tehty tai uusittu hiljattain, mutta ne on rakennettu selvästi vanhemmista hirsistä, ehkä paikalla aiemmin seisseiden rakennusten hirsistä. Kaikkiaan vaikuttaa kuitenkin siltä, että 1974 kartalla näkyvät rakennukset eivät vastaa sen enempää paikan nykyisiä rakennuksia, kuin etenkään havaittuja vanhempien rakennusten jäännöksiä, jotka sijaitsevat aivan eri paikoissa. Pitäjänkartalle ei kohdetta ole merkitty. Kirjallisuuslähteiden mukaan Pappilanmäelle perustettiin torppa vuonna 1895.[5]

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
7-2	mökki (mahd. käytössä)	N. 4 m x 3,5 m hirsimökki ladotun kiviperustuksen päällä; rakennuksen hirret ovat vanhoja, vaikuttavat selvästi itse rakennusta vanhemmilta	513118	7088001	181

5 Matti Kumpulainen: 1987, Sukevan talot, torpat ja mäkituvat 1722 – 1920. Pro gradu , TY

7-3	puuliiteri (mahd. käytössä) aiemman rakennuksen paikalla	N. 4 m x 3 m vaja pyöreistä hirsistä; rakennettu aiemman, suuremman rakennuksen kellarikuopan ja osin perustusten päälle; vanhat perustukset ovat n. 5 m x 5 m kivi- ja maaperustukset	513135	7088014	180
7-4	huussi (mahd. käytössä)	Ohuista pystyhirsistä (tai seipäistä) rakennettu huussi, n. 1,5 m x 1,5 m; pohjoispuolella merkkejä aiemmasta rakennuksesta, mutta tarkempaa muotoa tai kokoa ei saatu selville	513099	7087996	180
7-5	pieni mökki tms. (mahd. käytössä)	N. 3 m x 3 m hirsimökki kiviperustuksen päällä; rakennuksen hirret ovat vanhoja, vaikuttavat itse rakennusta vanhemmilta	513180	7088015	176
7-6	suuri röykkiö	N. 9 m x 6 m laaja, 1,6 m korkea kiviröykkiö, heti kaakkoispuolella on lähde tai kaivo	513192	7088006	177
7-7	lähde/kaivo	Muutaman suuren kiven reunustama veden täyttämä kuoppa, alaltaan n. 1 m x 1 m, syvempi kuin silmin tai kairalla kokeillen pystyi selvittämään Koska selkeitä rakenteita, kuten kivettyjä tai puisia seiniä, ei havaittu, on kyseessä ehkä osin luonnontilainen lähde – neliönmuotoinen läpileikkaus kuitenkin voisi viitata siihen, että lähdettä on ehkä muokattu	513199	7088004	176
7-8	kellari	Kaksoismaakellari 7-9 kanssa. Erilliset, vierekkäiset sisäänkäynnit mutta yhtenevä valli. Soikea kuoppa, n. 3,5 m x 1,5 m, syvyys 60 cm; sisäänkäynti alarinteessä itäkoillisessa; valli, paksuudeltaan n. 60 cm ja korkeudeltaan n. 30–40 cm ympäröi koko rakennetta, ulkomitoiltaan n. 5 m x 4 m	513170	7088019	178
7-9	kellari	Kaksoismaakellari 7-8 kanssa. Erilliset, vierekkäiset sisäänkäynnit mutta yhtenevä valli.	513169	7088024	178
7-10	kellari	Maakellarin jäännös, soikea kuoppa, n. 2 m x 1,5 m, syvyys 50 cm; sisäänkäynti alarinteessä itäkoillisessa	513163	7088036	178
7-11	kellari	Maakellarin jäännös, vallin ympäröimä soikea kuoppa, n. 2,5 m x 1 m, syvyys 30 cm; sisäänkäynti alarinteessä itäkoillisessa; vallin paksuus n. 80 cm m ja korkeus n. 20 cm	513160	7088042	178
7-12	kellari	Maakellarin jäännös, vallin ympäröimä soikea kuoppa, n. 2,5 m x 1 m, syvyys 60 cm; sisäänkäynti alarinteessä itäkoillisessa; vallin paksuus n. 1 m ja korkeus n. 30 cm	513156	7088047	178
7-13	maakuoppa	Viereisen ajopolun hieman leikkaama maakuoppa, mitoiltaan n. 2,5 m x 2 m, 40 cm syvä; osin n. 60 cm paksun ja 30 cm korkean maavallin ympäröimä. Funktio ja ikä epäselviä. Sijaitsee n. 50 m luoteeseen selkeästi viljelyksen alaisena olleesta alueesta ja vielä selvästi kauempana kaikista havaituista rakennuksista. Ainoa läheinen rakenne on alakohteiden 7-17 ja 7-18 muodostama kokonaisuus kuopasta n. 25 m kaakkoon, joka on talon asutuksen aikoihin ollut ehkä kärrypolkua reunustanut kiviaita, joskin siinä tapauksessa silloinen kärrypolku olisi kulkenut joitakin metrejä etelämpää kuin nykyinen ajopolku	512975	7088084	176
7-14	kiviuuni ja rakennuksen pohja	Ladottu kiviuuni, n. 2,5 m x 2 m, 1,6 m; ympärillä n. 4 m x 4 m rakennuksen maapohjan jäänteet; uunin päälle on laitettu ylöäsalaisin käännetty metallisanko, ilmeisesti sen jälkeen kun uunin päällä on jo kasvanut sammalta	513148	7087893	179
7-15	kellari	Maakellarin jäännös, vallin ympäröimä pyöreä kuoppa, halkaisija n. 1,5 m, syvyys 30 cm; sisäänkäynti lounaassa; vallin paksuus n. 1 m m ja korkeus n. 30 cm	513026	7087911	176
7-16	kiviaita	N. 4 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 40 cm	513023	7087918	176
7-17	kiviaita/latomus, resentti?	Viereisen kiviaitaosuuden 7-18 länsipäädystä alkava, hieman eri suuntaan kulkeva ”kiviaidan osuus”, joka vaikuttaa paikalla aiemmin sijainneen todellisen kiviaidan jäännöksen kivistä myöhemmin kootulta latomukselta. Siinä missä säilynyt osio kiviaitaa kasvaa paksua sammalmattoa, joka peittää valtaosan kivistä, ovat tämän osuuden kivet paljolti paljaita, tai pienempien sammal- tai jäkälätuppojen täplittämiä; kivet on ladottu kapeammin, matalammin ja ilmavammin, niin että rakenteessa on paljon reikiä ja se vaikuttaa paljon varsinaista aitaa huterammalta. Vain aivan maanpinnan tuntumassa tuntuu olevan kiviainesta, joka on ollut pidempään paikoillaan ja kunnolla sammalen peitossa. Mahdollisesti aiempi aita on tältä osuudeltaan romahtanut, tai sen kiviä otettu muihin tarkoituksiin, ja joku on sittemmin päättänyt latoa kiviä uudestaan vanhan aidan jäänteiden päälle	512992	7088066	177
7-18	kiviaita	N. 7 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1,5 m, korkeus n. 80 cm	512998	7088067	178

7-19	kiviaita	N. 16 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 40 cm	513049	7088096	179
7-20	kiviaita	N. 13 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 40 cm	513073	7088098	180
7-21	kiviaita	N. 15 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 40 cm	513121	7088074	179
7-22	kiviaita	N. 18 m pitkä kiviaidan osuus, leveys n. 1 m, korkeus n. 40 cm	513189	7087984	177
7-23	viljelyröykkiö		513107	7088021	180
7-24	viljelyröykkiö		513094	7088017	180
7-25	viljelyröykkiö		513066	7088042	180
7-26	viljelyröykkiö		513041	7088045	180
7-27	viljelyröykkiö		513025	7088016	179
7-28	viljelyröykkiö		513027	7088002	179
7-29	viljelyröykkiö		513029	7087993	179
7-30	viljelyröykkiö		513030	7087990	179
7-31	viljelyröykkiö		513029	7087988	178
7-32	viljelyröykkiö		513037	7087983	179
7-33	viljelyröykkiö		513038	7087977	179
7-34	viljelyröykkiö		513041	7087969	179
7-35	viljelyröykkiö		513045	7087961	179
7-36	viljelyröykkiö		513050	7087956	180
7-37	viljelyröykkiö		513052	7087951	180
7-38	viljelyröykkiö		513058	7087957	180
7-39	viljelyröykkiö		513062	7087961	180
7-40	viljelyröykkiö		513063	7087963	180
7-41	viljelyröykkiö		513067	7087966	180
7-42	viljelyröykkiö		513068	7087968	180
7-43	viljelyröykkiö		513071	7087967	180
7-44	viljelyröykkiö		513072	7087970	180
7-45	viljelyröykkiö		513071	7087972	180
7-46	viljelyröykkiö		513074	7087974	180
7-47	viljelyröykkiö		513076	7087975	180
7-48	viljelyröykkiö		513113	7087976	180
7-49	viljelyröykkiö		513115	7087977	180
7-50	viljelyröykkiö		513128	7087964	180
7-51	viljelyröykkiö		513133	7087955	180
7-52	viljelyröykkiö		513139	7087948	180
7-53	viljelyröykkiö		513196	7087959	178
7-54	viljelyröykkiö		513193	7087955	178
7-55	viljelyröykkiö		513190	7087944	178
7-56	viljelyröykkiö		513187	7087939	179
7-57	viljelyröykkiö		513185	7087932	179
7-58	viljelyröykkiö		513179	7087927	179
7-59	viljelyröykkiö		513173	7087922	179
7-60	viljelyröykkiö		513168	7087918	179
7-61	viljelyröykkiö		513122	7087902	180
7-62	viljelyröykkiö		513116	7087902	179
7-63	viljelyröykkiö		513106	7087904	179
7-64	viljelyröykkiö		513107	7087891	180
7-65	viljelyröykkiö		513102	7087878	178

7-66	viljelyröykkiö		513094	7087870	178
7-67	viljelyröykkiö		513097	7087893	179
7-68	viljelyröykkiö		513090	7087897	179
7-69	viljelyröykkiö		513070	7087902	178
7-70	viljelyröykkiö		513070	7087894	178
7-71	viljelyröykkiö		513069	7087894	178
7-72	viljelyröykkiö		513058	7087896	177
7-73	viljelyröykkiö		513053	7087898	177
7-74	viljelyröykkiö		513050	7087900	177
7-75	viljelyröykkiö		513047	7087903	177
7-76	viljelyröykkiö		513043	7087906	177
7-77	viljelyröykkiö		513024	7087935	177
7-78	viljelyröykkiö		513025	7087941	177
7-79	viljelyröykkiö		513021	7087955	177
7-80	viljelyröykkiö		513015	7087964	176
7-81	viljelyröykkiö		513088	7088085	180
7-82	viljelyröykkiö		513090	7088081	180
7-83	viljelyröykkiö		513095	7088079	180
7-84	viljelyröykkiö		513099	7088079	180
7-85	viljelyröykkiö		513101	7088077	180
7-86	viljelyröykkiö		513111	7088078	180
7-87	viljelyröykkiö		513132	7088066	179
7-88	viljelyröykkiö		513139	7088065	179
7-89	viljelyröykkiö		513150	7088063	178
7-90	viljelyröykkiö		513152	7088057	178
7-91	viljelyröykkiö		513163	7088049	177
7-92	viljelyröykkiö		513157	7088044	179
7-93	viljelyröykkiö		513173	7088019	177
7-94	viljelyröykkiö		513200	7087999	176
7-95	viljelyröykkiö		513190	7087992	176

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähimmät suunnitellut voimalapaikat sijaitsevat n. 300 m päässä kohteesta.

Kohde 7. Uunin jäännös mökin (alakohde 7-2) vieressä, kuvattu itäkoilliseen.

Kohde 7. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, liila ja violetti pisteviiva suunniteltuja sähkönsiirtolinjaus-vaihtoehtoja. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 7-2. Mökki, vasemmalla puolella vanhan talon pohjaa ja uunia (kohde 7), kuvattu lounaaseen

Kohteen 7 alakohteet. Keltaiset viivat merkitsevät kiviaitoja. Viljelyröykkiöiden alakohdekoodeja ei ole merkitty alakohdekarttoihin luettavuussyistä. MML:n peruskartta-rasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 7-3. Puuvaja, rakennettuna vanhemman rakennuksen kellarikuopan päälle; aiemman rakennuksen perustukset ympäröivät vajaa; kuvattu eteläkaakkoon.

Kohteen 7 ympäristö vuoden 1974 peruskartalla.

Alakohde 7-7. Lähde, kuvattuna länsikoilliseen; taustalla suuri kiviröykkiö (alakohde 7-6) sekä pieni mökki (ala-kohde 7-5).

Alakohteet 7-8 ja 7-9. Vierekkäiset kellarit (7-9 etualalla, 7-8 taaempana); taustalla mökki (7-5); kuvattu etelään.

Alakohde 7-14. Uuni (jonka päällä metallinen ämpäri) ja rakennuksen pohjaa, kuvattu länteen.

Alakohteet 7-17, (resentti?) kivilatomus kiviaidan päädyssä; sekä 7-18, kiviaita; kuvattu kaakkoon.

Alakohde 7-36. Viljelyröykkiö, taustalla rivissä lisää (ala-kohteet 7-35, 7-34, 7-33 jne.); kuvattu pohjoiskoilliseen.

Alakohde 7-61. Viljelyröykkiö, taustalla lisää samanlaisia; kuvattu koilliseen.

8. *Vieremä* Karsikkomäki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5121L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	3342 06
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7089676 I 511371
Tyypin tarkenne	Yksinäistalo	N2000	181 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Rakennuksen kiviperustuksen sijainti; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Karsikkomäen talo, joka on yhä asuttu, sijaitsee hankealueen rajan pohjoispuolella, mutta talon vanhat viljelysmaat, joita ympäröivät näyttävät kiviaidat, sijaitsevat pääosin hankealueen sisäpuolella, Talaskankaantien ja tonttirajan eteläpuolella. Tältä alueelta tavattiin kiviaidan lisäksi yhden rakennuksen kiviperustukset sekä kaivo tai lähde; lisäksi hankealueen ulkopuolinen, tien pohjoispuolinen kiviaitaosuus on merkitty vielä omaksi alakohteekseen. Varsinaisen kohteen koordinaateissa sijaitsee rakennuksen

kiviperustus, laajuudeltaan 8 m x 6 m. Karsikkomäen talo kiviaitoineen on merkitty vuoden 1974 peruskartalle, ja myös nyt löytyneen rakennuksen perustuksen kohdalle on tuolloin ollut melkittynä jokin piharakennus. Talo on merkitty myös Vieremän pitäjänkartalle, vaikkakin sen tuolloiset viljelykset ja pihapiiri on merkitty jonkin verran pienemmäksi kuin kiviaitojen nykyisin ympäröimä alue on, niin, että aluetta vaikuttaa laajennetun länteen pitäjänkartan laatimisen jälkeen.

Alakohdeluettelo: Ei vaikutusta – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 800 m päässä kohteesta.

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
8-2	kiviaita	Hankealueen ulkopuolinen kiviaidan osuus Talaskankaantien pohjoispuolella, kohteen koillisreunalla; pituus yhteensä n. 190 m, kiviaidan leveys n. 1,5 m ja korkeus n. 1 m	511409	7089726	192
8-3	kiviaita	Kiviaidan osuus hankealueella, Talaskankaantien eteläpuolella, kohteen länsi- ja eteläosissa; pituus yhteensä n. 415 m, kiviaidan leveys n. 1,5 m ja korkeus n. 1 m	511406	7089623	193
8-4	kaivo/lähde	Kahdella vanerilevyllä jotenkuten peitetty veden täyttämä kuoppa, halkaisijaltaan n. 3 m.	511342	7089618	190

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 800 m päässä kohteesta.

Kohde 8. Rakennuksen kiviperustukset, kuvattu luoteeseen.

Kohde 8. Oranssi katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, liila ja violetti pisteviiva suunniteltuja sähkönsiirtolinjaus-vaihtoehtoja. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 8-3. Ympäröivän kiviaidan läntistä osuutta, kuvattuna lounaaseen.

Kohteen 8 alakohteet. Keltaiset viivat merkitsevät kiviaitoja. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

Alakohde 8-3. Ympäröivän kiviaidan eteläistä osuutta, kuvattuna itäkaakkoon.

Kohde 8 vuoden 1974 peruskartalla.

Alakohde 8-4. Peitetty lähde tai kaivo, kuvattu lounaaseen.

Kohde 8 pitäjänkartalla.

9. *Kajaani* Rytijoki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	1000040487	TM35-lehtijako	Q5211L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3431 04
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7101428 I 511390
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	161 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	
Aiemmat tutkimukset	Jussila et al. inventointi 2020		

Kuvaus: ***Mj-rekisterin kuvaus:*** ”Tervahauta, jonka halkaisija on 16 metriä.”

Tämä inventointi: Kohteessa ei käyty.

Vaikutusten arvio: Hankkeella voisi olla vaikutusta kohteeseen . Kohde sijaitsee ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen VE 1 alla. Kohteet on otettava huomioon ilmajohdon pylväiden sijoittelussa.

Kohde 9. Liila ja violetti pisteviiva merkitsevät suunniteltuja sähkönsiirtolinjausvaihtoehtoja. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

10. *Kajaani* Palojoki

Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	1000040486	TM35-lehtijako	Q5211L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3431 04
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7103106 I 511002
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	166 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	
Aiemmat tutkimukset	Jussila et al. inventointi 2020		

Kuvaus: ***Mj-rekisterin kuvaus:*** ”Tervahauta, halkaisijaltaan 13 metriä. Peruskartan mukaan tervahautoja on lähiympäristössä useampiakin.”

Tämä inventointi: Kohteessa ei käyty.

Vaikutusten arvio: Hankkeella voisi olla vaikutusta kohteeseen . Kohde sijaitsee ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen VE 1 alla. Kohteet on otettava huomioon ilmajohdon pylväiden sijoittelussa.

Kohde 9. Liila ja violetti pisteviiva merkitsevät suunniteltuja sähkönsiirtolinjausvaihtoehtoja. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 7/2023.

9. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen pitäjänkartasto Kajaani, Sonkajärvi, Vieremä http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?o=11

Geologian tutkimuskeskus,
http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, http://www.vanhakartta.fi/

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta

Maanmittauslaitos,
http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/

Kapsi ry, >wms-server http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Kajaani, Sonkajärvi, Vieremä
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx